

SORITA

surti del gentilici femení *sūrīya*. També NL: Barranc de *sōria*, te. Benimodo (xxx, 24, 181).

SORIANO és sabut que és un dels cognoms més difosos i arrelats en el P. Val.: el trobem pertot: des de Morvedre i l'Horta fins a Ontinyent i Alacant. Ja sé que es mira generalment com derivat del nom de la ciutat de Sòria. Declarem-ho resoltament increïble tractant-se d'una ciutat llunyana i tan estrangera, com va ser, fins al S. XVI, la més pobra i despoblada de les ciutats de Castella la Vella.

Estiguem segurs que és ben altra cosa: herència morisca valencianíssima. Ben semblant, la forma que prenia el nom dels sirians en l'àrab vulgar d'Espanya: «*suriyāni*: sirus» *RMa*, 117, 582, «*Çurriāni*: sirio», «*Çurriēnia*: Siria», *PALc.*, 398b27-28; «*surriyanīya*: the Syriac language» (Lane, 1346).

Ja el constatem arrelat en l'ús valencià des del segle XIII; usat com si fos prenom: l'a. 1280 es fa a favor de *Soriano de Montagut* i Domingo de Vilanova una donació de terres a Biar, Beneixama i Almizra (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* II, 963). És clar que no fora absurd suposar que es donaven terres a un castellà en un lloc com Almizra, on hi havia la disputa candent de fronteres amb el rei de Castella; però ho hem de descartar donat el conjunt de les dades.

I també el veiem arrelat en mant NLL: *Foia Soriano*, te. Vila Joiosa (xxxv, 127.25); Cases *Soriano*, veïnadet que registra *IGC* 3°06 × 38°50.

En català antic era general aquesta forma arabitzant en *So*- parlant de les coses de Sírīa: *Soria* rimant amb *mercadertā* en Turmeda (cobla 36); *cota soriana* a. 1303 (*DAG*). I «lo Soldà dels Sorians» en el *Cançoner* de la Universitat (*AlcM*).

¹ Hi ha un *Curio*, alqueria (Bof., 347), amb variant *Currio*, però és de la vall de Xaló, i suposo accentuat a la *u*.

Soris, V. *Puigoris*

SORITA

Nom d'un poble valencià, dels Ports de Morella, i d'un llogaret de la Baixa Ribagorça; i el nom *Zurita*, des de nombrosos llocs de terres castellanques i basques.

1) SORITA, llogaret agregat al mun. de Baells, uns 20 k. al Sud de Benavarri i una trentena a l'O. de Balaguer.

PRON.: *surita*, allí, en l'enq. de 1955 (xvi, 100-102); i *eurita* o *oorita* a Peralta i a St. Esteve de Llitera (xvi, 144; xvii, 165).

MENCIONS ANT. 1096: un Raimundus Mironi dona una terra «ad ipsa *Coma Longa* qui currit ad castrum *Zurita*, et alia ipsa via q. vadit de *Gavase* ad *Castrum Serris*» [‘Casserres’] (lleg. a l'Arx. Sols.); 1367: el «locus de *Çorita*», en el «reino de Aragón» era de «Juan Fernández de Heredia» (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* I, 63); 1495: *Çorita* amb 4 focs en aquest fogatge. En l'inventari que es féu l'any 1554 de l'Arx. de Ri-

bagorça, el doc. 41, és de l'«Acto en que consta que Benito *Zurita* era señor de *L'Obaco* - -» (Moner, *Bi. Escr. Rbg.*): recordeu que la meua visita que Sorita és una vall amb gran «obac» o «obaga».

2) SORITA. És l'últim poble valencià cap al Nord, en la vall del Bergantes, abans d'entrar aquest riu en el terme d'Aiguaviva, que ja pertany a la comarca del Matarranya; uns 15 k. al NO. de Morella, i a la dr. del riu.

PRON.: *sorita*, Gaietà Huguet (J. G. M., 1935); id. a Morella (1934, exc. 237) i en les enqs. de 1961, allí mateix (xxvii, 181-189), a Villores (xxviii, 1b1) i a Cincorres (id., 16, 18); amb gentilici *soritans* (a Villores i Cincorres). Els aragonesos ho pron. amb *θ*: l'inf. d'Olocou declarà: «és *eurita*, y mal dicho *oorita*» (xxviii, 6a16).

MENCIONS ANT. Segons l'erudita revista *Vallivana* de Morella (crec informada per Mn. Betí), en el «Supl. de Cronologia» de 1963, p. 129: «*Zurita* - - *Zorita*, l'any 1280 fou concedit a Andrés de Peralta i esposa Petrona, i d'ells passà als jurats de Morella, que el 1367 es titulaven «Barons de *Zorita*». És notable que no figuri en el doc. de 1249 d'afrontacions de Morella (tot i que s'hi parla dels *Monegrells*, «*Monteniguello*»), que es troben entre Sorita i Aiguaviva (xxvii, 10).

Però el savi arxiver morellà, Mn. Manuel Milian, m'assegura que ja figura en documents del S. XIII, i ho explica perquè aleshores *Sorita* no pertanyia a Morella, sinó al senyoriu privat dels Peralties. En el S. xv, sí: «Anthoni *Arenelles* de *Çorita*», «Domingo Gascó de *Çorita*» (1443), Capbreu Milian, f° 3r, 86v, 85v). *S. XVI*: *Çoreta* en el memorial Muñoz (*BSCC* xiv, 43). No hi degueren quedar moriscos, perquè no figura en els censos del S. XVI i en el p. p. Reglà, a. 1609, figura *Sorita* només amb 105 cristians vells (p. 115).

I com nom de barons valencians (arrelats sens dubte a Sorita), a. 1277: «Romeu Martines *senyor de Zurita* - - cavaller heretat en el R. de Val.» (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. p., 91). En la Cròn. del Cerimoniós: «fem cavaller En Romeu Martineç de *Çorita* - - que - - exí del castell de *Cobliura* - -» (ed. Pagès II, 200.1). Traver, a. 1588, en *Antigs. Cast. Pna.*, documenta: Lorens *Sorita* i Ferrer Johan de *Sorita* (pp. 464, 467, 345). D'un altre baró pot venir el nom del Mas de *Sorita*, te. Vilafamés (xxix, 5.11).

Documentació que basta de sobres per deixar prevat que *Sorita* té arrels autòctones i anteriors a la Conquesta, en el Nord valencià; i per treure'ns del cap tota velleïtat de pensar en el transport del nom d'algun cavaller aragonès (com el gran historiador Jerónimo *Zurita* o tot altre).

Fora del nostre domini lingüístic el nom es repeteix molt a tota la meitat Nord de l'Espanya de llengua castellana: hi ha 3 pobles *Zorita* a la prov. de Salamanca, 1 a la d'Àvila, 1 a Cáceres (p. jud. Logrosán), 2 a Palència, un a Valladolid (p. jud. Villalón) i un a la